

ФАКТОРИ ЗАГРОЗ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

В статті розглянуто фактори загроз міграційних процесів для інформаційної безпеки держави. Показано, що фактори впливу мігрантів мають джерелами економічне, соціальне та інституціональне походження. Детально розглянуто ряд прикладів дії таких факторів на корінне населення держави.

Ключові слова: інформаційна безпека, загроза, мігранти, корінне населення, фактори впливу.

Вступ

Міграційні процеси привносять до даного регіону людей, які є носіями іншої Картини Світу, іншої культури та інших традицій, іншого способу реагування на виклики, аніж корінне населення. Останнім часом міграційні процеси у світі стрімко зростають. При цьому, наряду із міграційними процесами між розвиненими країнами, найбільш стрімко зростає міграція із країн, що розвиваються, до розвинених країн. Наприклад, тільки за один рік країни ЄС прийняли понад 1 мільйон мігрантів із Сирії та інших країн Африки та Азії.

Україну теж не оминули міграційні процеси: сьогодні налічується близько 1 млн. вимушених мігрантів із АР Крим та тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей, що складає близько 2,4 % від чисельності всього населення України. Як і мігранти Європи, вимушені мігранти зі сходу України відрізняються від корінного населення територій, де вони знайшли притулок.

Завдяки своїм інформаційно-культурним відмінностям, мігранти привносять до даного регіону значну економічну та соціальну напругу. Причинами є зростання безробіття серед корінного населення регіону, погіршення кримінальної обстановки (це особливо наочно проявилось в Німеччині на початку 2016 року), зростання соціальної напруги внаслідок зростання напруження на ринку житла та здійснення додаткових дотацій мігрантам.

Таким чином, проблема виявлення факторів загрози міграційних процесів для інформаційної безпеки держави є актуальною науковою проблемою.

Аналіз останніх досліджень та постановка задачі

Проблеми інформаційної та інформаційно-психологічної безпеки з урахуванням ряду факторів впливу мігрантів на корінне населення висвітлено в багатьох публікаціях вітчизняних та зарубіжних авторів, серед яких слід виділити В.М. Богуша, В.Л. Бурячка, Г. Грачова, Е. Доценко, Т. Кабаченко, П. Конотопова, М. Кузнецова, Ю. Курносова, А. Манойло, Л.О. Нікіфорову, М. Петрова, С. Раторгуєва, В.О. Хорошка, А.А. Шияна, О.К. Юдіна, Ю.Є. Яремчука та інших фахівців, які розглядали широке коло задач [1, 2].

Деякі із каналів дестабілізації соціально-економічного стану корінного суспільства зв'язані із мігрантами, передовсім зовнішніми. Ряд таких каналів описано в [3], де наведено приклади того, як общини мігрантів впливають через інформаційні канали на діяльність корінного суспільства, здійснюючи тим самим негативний для цього суспільства інформаційно-психологічний вплив.

Наукові дослідження впливу мігрантів на життя корінного суспільства здійснюються, як правило, в рамках соціології, комунікації, криміналістики, економіки навчання, порівняльної психології та маркетингу. Наприклад, в [4] розглядаються питання відчуття безпеки іракських мігрантів в Хельсінкі та Римі. В [5] досліджуються питання впливу мігрантів на ринок праці по піклуванню за людьми похилого віку, а в [6] досліджуються проблеми комунікації мігрантів в суспільстві внаслідок поганого знання мови корінного населення. В [7] на статистичному матеріалі показано, що прошарок людей, які отримують невисокі доходи, не може розраховувати на вищу освіту високого рівня, - передовсім це стосується, звичайно, мігрантів. Серед мігрантів також спостерігається підвищений травматизм [8].

В [9] побудована модель підвищення інформаційно-психологічної захищеності суспільства країни, яка приймає мігрантів. Проте, на жаль, факторам загрози міграційних процесів для інформаційної безпеки держави було приділено замало уваги.

Метою статті є виявлення факторів загроз міграційних процесів для інформаційної безпеки держави та їх детальний опис.

Основна частина

В статті [9] було запропоновано такі кроки для підвищення інформаційної безпеки держави під час зростання міграційних процесів.

Вирішальним фактором захисту в [9] є те, що держава позбавляється від тих мігрантів, які не бажають приймати участь у її економічному житті, тобто у збільшенні ВВП країни. Якщо таких мігрантів залишати в країні, то вони не будуть вносити вкладу до ВВП, а країна буде витрачати його на забезпечення мігрантів необхідними для життя ресурсами. Це призведе до дестабілізації соціального стану суспільства внаслідок зростання рівня незадоволення корінного населення.

Як правило, сьогодні країни Європи (для іноземних мігрантів) та Україні (для внутрішніх мігрантів) не мають механізмів, за якими можна офіційних мігрантів повертати до країн (чи регіонів), з яких вони прибули.

Запропонована в [9] теоретико-ігрова модель дозволяє вирішити виявлену проблему. Для її впровадження потрібно широко застосовувати інформування як мігрантів, так і населення щодо її положень.

Наприклад, мігрантів потрібно із самого початку орієнтувати на те, що вони повинні, по-перше, прикладати зусиль для адаптації до життя у даному суспільстві і, по-друге, до навчання тим професіям, які потрібні для їх участі у економічному житті держави. Держава повинна також інформувати мігрантів про те, що вона надає можливість для них жити у середовища корінного населення. Також обов'язковим є інформування мігрантів про те, що вони повинні підкорятися інституціональним вимогам, які є характерні для корінного населення. При цьому виконувати вимоги не тільки юридичні, але й культурні.

Як відмічено в [3], зосереджене проживання мігрантів призводить до їх ізоляції від корінного суспільства, і, в результаті, до появи на зростання конфлікту. Тепер уже не між окремими людьми (ці конфлікти суспільство регулює із використанням законодавства), але між окремими групами людей. В результаті такі конфлікти переходять у конфлікти між культурами, - а цей тип конфліктів є найменш толерантний та найбільш непримиренний.

Прикладами описаного є постійні заворушення та акти масової непокори закону, які стають все більш характерною прикметою розвинених країн. Більшість цих соціальних вибухів здійснюються якраз там, де мігранти зосереджені у районах компактного проживання. Власне, саме це й призводить догеографічної стратифікації культур.

Розроблена вище динамічна дозволяє розв'язати проблему не тільки мотивації мігрантів до участі в економічному житті країни, але й до участі у суспільному житті на умовах прийнятих у суспільстві правилах. Останнє здійснюється внаслідок того, що розосереджене («розсіяне») проживання мігрантів є більш економічно вигідне та стимулюється державою та суспільством. Наприклад, при розосередженому проживанні мігрантів їх кар'єра буде більш успішною.

Фактори впливу інформаційного характеру з боку мігрантів. Існують специфічні фактори негативного інформаційного впливу з боку мігрантів, які зв'язані із специфічними особливостями будови та функціонування соціальних інститутів рідних для мігрантів країн.

Виклад цих факторів буде слідувати роботі [10], де виділено класи соціальних інститутів за способом передачі інформації в них наступним поколінням.

Коротко порівняльна характеристика класів соціальних інститутів – класів кодів соціальних інститутів (КСІ) подана в табл. 1.

Таблиця 1

Порівняння класів кодів соціальних інститутів (КСІ)

Показник	Особистісно-іменний КСІ	Професійно-іменний КСІ	Універсально-понятійний КСІ
Що передається?	Навички (одна операція)	Здібності (одна операція)	Знання (багато різних професій, їх зміна)
Канал трансляції	Старійшини	«Команда» (сім'я)	Школа або Університет
Характеристики інновацій	Випадкова мутація при здійсненні операції	Раціоналізація (мале покращення в рамках однієї професії, не змінюючи матрицю обміну)	Інновації різного рівня (включає багато професій, в тому числі і Людство в цілому)
Канал для соціалізації інновації	Пам'ять старійшин (статистичне повторювання випадковостей, р _с)	Апеляція до Богів, Провидіння, «мудрих предків» тощо (модифікація міфу)	Верифікація + включення до каналу трансляції знань (як фрагмент науки, технології чи міфу)
Рівень свободи індивіда	Відсутній	Відсутній	Наявний
Можливості для прояву особистої свободи	Відсутні	Тільки в рамках професійної діяльності	Дозволені (і часто рекомендовані) на всіх рівнях життя та праці
Існування демократії	Демократія відсутня	Демократія відсутня	Демократія існує
Кількість залучених індивідів	Порядку 100	Порядку 10 ³ - 10 ⁵	Все людство (понад 10 ¹⁰)
Рівень адаптації до зміни довкілля (відносні одиниці)	Низький	Середній	Високий

Кодом соціального інституту (КСІ) називаються наявні в даному суспільному середовищі сукупність знань (програм для індивідуальної та спільної діяльності індивідів), механізмів та технологій для операцій із ними, а також інфраструктурами для їхньої соціалізації будемо називати.

Отже, у КСІ входить:

1. Вся сукупність масиву знань, тобто значимі для суспільного середовища програми діяльності суб'єктів інформаційної безпеки (і їхніх сукупностей), норми й моделі поведінки та взаємодії між ними.

2. Спосіб розчленовування світу на «інтер'єри»: узагальнені, вичленовані із соціального оточення «робочі місця» смертного індивіда, які визначаються та задаються саме цим фрагментом знання.

3. Соціальні інститути, інфраструктури та механізми, які забезпечують наступність знання та дроблення знання на фрагменти.

Прикладом [3] здійснення інформаційного впливу мігрантів на соціальний стан корінного населення може слугувати роздмуханий осінню 2013 року в ЗМІ скандал щодо телеведучої в одні із країн Скандинавії. Громадяни мусульманської віросповідання вимагали від неї вибачитися за те, що вона в одній із телепередач носила християнський хрестик: це, мовляв, ображає мусульман. Телеведуча змушена була вибачитися.

Ця ситуація є яскравим прикладом використання інформаційно-психологічного впливу на суспільний стан практично кожної країни Європи: постановка питання про це, що відсутність хрестика у телеведучої може образити християн сьогодні там вважається «не-політкоректним».

Ця ситуація слугує також прикладом того, як «точковими» застосуваннями інформаційно-психологічних технологій можна реально впливати на зміну суспільного стану в розвинені країні.

Висновки

В статті розглянуто фактори загроз міграційних процесів для інформаційної безпеки держави. Показано, що фактори впливу мігрантів мають джерелами економічне, соціальне та інституціональне походження. Детально розглянуто ряд прикладів дії таких факторів на корінне населення держави.

Література

1. Богуш В. М. Інформаційна безпека держави / В. М. Богуш, О. К. Юдін. – К. : «МК-Прес», 2005. – 432 с.
2. Андреев В.І. Основи інформаційної безпеки / В. І. Андреев, В. О. Хорошко, В. С. Чередниченко, М. С. Шелест. – К. : Вид. ДУІКТ, 2009. – 292 с.
3. Бурячок В. Л. Класифікація технологій для здійснення інформаційно-психологічного впливу на процес раціональної діяльності людини / В. Л.Бурячок, А. А. Шиян // Сучасний захист інформації. – 2014. – №1. – С.64-70.
4. Kivisto P. The integration of Iraqis in two European cities: Emotions and identity work / P. Kivisto, V. La Vecchia-Mikkola // *Emotion, Space and Society*.– 2015. – V.16.– P.90-98.
5. Peri G. Immigrants, Domestic Labor and Women's Retirement decisions / G. Peri, A. Romiti, M. Rossi // *Labour Economics*. – 2015. – V.36. – P.18-34.
6. Jacquemet M. Asylum and superdiversity: The search for denotational accuracy during asylum hearings / M. Jacquemet // *Language & Communication*.– 2015. – V.44 – P.72-81.
7. Jerrima J., Socioeconomic inequality in access to high-status colleges: A cross-country comparison / J. Jerrima, A. K. Chmielewskib, Ph. Parker // *Research in Social Stratification and Mobility*.– 2015. V.42 – P.20-32.
8. Hallowell M. R. Exploring fundamental causes of safety challenges faced by Hispanic construction workers in the US using photovoice / M. R. Hallowell, I. F. Yugar-Arias // *Safety Science*. – 2016. – V.82. – P.199-211.
9. Нікіфорова Л. О. Модель підвищення інформаційно-психологічної захищеності суспільства країни, яка приймає мігрантів / Л. О. Нікіфорова, А. А. Шиян, І. В. Ковальчук // *Інформаційна безпека*. – 2014. – №2(14). – С.185-190.
10. Shiyani A. A. Typology of Institutions - Theory: Classification of Institutions via the Methods for Transmission and Modification of Knowledge / A. A. Shiyani, L. O. Nikiforova // *New Institutional Economics eJournal*. – 2013. – V., Issue 4. – 26 p. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2196300>.

Надійшла 06.05.2016 р.
М.Є.

Рецензент: д.т.н., проф. Шелест